

Re-
lacje
cje

międzykulturowe

Redakcja naukowa
Ewa Sowa-Behtane

Re-
lac-
cje

międzykulturowe

AKADEMIA IGNATIANUM W KRAKOWIE
WYDAWNICTWO WAM
KRAKÓW 2016

© Akademia Ignatianum w Krakowie, 2016
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków • tel. 12 39 99 620 • faks 12 39 99 501
wydawnictwo@ignatianum.edu.pl www.wydawnictwo.ignatianum.edu.pl

Publikacja dofinansowana ze środków przeznaczonych na działalność statutową
Wydziału Pedagogicznego Akademii Ignatianum w Krakowie

Recenzenci

dr hab. Barbara Grabowska
dr hab. Małgorzata Pamuła-Behrens, prof. UP

Redakcja

Katarzyna Stokłosa

Projekt okładki i stron tytułowych

Jadwiga Mączka

Foto na okładce: Pixabay.com

ISBN 978-83-7614-316-3 (AIK)
ISBN 978-83-277-1381-0 (WAM)

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl
www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY

tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA

tel. 12 62 93 260
e.wydawnictwowam.pl

SPIS TREŚCI

- 7 **WSTĘP**
- 11 **ROZDZIAŁ 1**
Związki międzykulturowe
Intercultural relationships
- 13 **LILIANA KOZIOŁ**
Szanse oraz zagrożenia partnerskich i małżeńskich
związków międzykulturowych
Opportunities and dangers of intercultural partnerships
and marriages
- 37 **PATRYCJA OŁĘDZKA**
Kultura i miłość: Afektonimy używane w polsko-tureckich
związkach partnerskich
Love and culture: Terms of endearment used
by Polish-Turkish couples
- 57 **JOANNA BORUSZAK-KIZIUKIEWICZ**
Obraz ciała, subiektywnie postrzegane podobieństwo oraz
doświadczenia z dzieciństwa osób będących w związkach
dwukulturowych
The body image, the subjective perception of similarities
and the childhood experiences of people in intercultural couples
- 101 **ROZDZIAŁ 2**
Społeczeństwa wielokulturowe
Multicultural societies
- 103 **RUBINA KHACHATRYAN**
Prawa człowieka w odniesieniu do zjawiska wielokulturowości
Human rights in relation to the phenomenon of multiculturalism
- 127 **MARTA EL MARAKCHI**
Radykalizm islamski a społeczeństwo wielokulturowe
na przykładzie Wielkiej Brytanii
Islamic radicalism and multicultural society. The British
experience
- 163 **EWA SOWA-BEHTANE**
Wartości kulturowe a społeczeństwo wielokulturowe
Cultural values and multicultural society

- 181 **PAULINA BANASIK**
Tożsamość kulturowa i jej orientacja w przypadku osób
pochodzących z dwukulturowych rodzin
Cultural identity and its orientation in the case of persons
raised in bicultural families
- 203 **ROZDZIAŁ 3**
Komunikacja międzykulturowa
Intercultural communication
- 205 **KAMILA PAJĄKOWSKA**
Kultura jako źródło barier w komunikacji międzykulturowej
Culture as a source of barriers in the intercultural communication
- 217 **ALICJA GORYCKA**
Dylematy europejskiego dialogu międzykulturowego wobec
napływu imigrantów w drugiej dekadzie XXI wieku
Dilemmas of European intercultural dialogue challenged by
the mass influx of immigrants in the second decade of the century)
- 243 **ŁUKASZ BURKIEWICZ**
Zarządzanie wielokulturowością. Różnice kulturowe
determinantem rozwoju współczesnego biznesu
Cross cultural management. Cultural differences as a determinant
of the development of modern business
- 269 **ROZDZIAŁ 4**
Problemy współczesnego świata
The problems of the modern world
- 271 **EWA JAKUBIAK-ZAPALSKA**
Kobieta i małżeństwo w krajach należących do Ligi Państw Arabskich
Women and marriage in countries belonging to the Arab League
- 317 **KATARZYNA DARAŻ-DUDA**
„Nie islamskiemu zagrożeniu”, czyli obywatelska inicjatywa
antyislamska na Facebooku
NO to the Islamic threat – anti-Islamic citizens’ initiatives on
social media
- 341 **EWELINA ZALEWSKA**
Wieloaspektowość pracy pedagogicznej z dziećmi uchodźcami
w Polsce
The multi-aspects of pedagogical work with refugee-children in
Poland

WSTĘP

Wielokulturowość to w dzisiejszym świecie zjawisko tak powszechne jak migracje czy korzystanie z Internetu; jest zjawiskiem nieodwracalnym, koniecznością. Większość ludzi żyje w społeczeństwach wielokulturowych, wobec których używa się również takich sformułowań jak: „miska sałaty” (*salad bowl*), „mozaika kulturowa” (*cultural bowl*), „multikulti”, „supermarket kultury” czy „folklorizm globalny”. Wiele prac powstało na temat zjawiska wielokulturowości etnicznej i nieetnicznej, silnego multikulturalizmu i butikowego multikulturalizmu. Możemy w nich odnaleźć rozważania teoretyczne, jak również opis doświadczeń z wielu krajów tradycyjnie wielokulturowych czy też tych, które właśnie dopiero przechodzą od monokulturowości do wielokulturowości. Wydawać by się mogło, że na ten temat mamy już wystarczającą wiedzę, jednak pewne zjawiska (uchodźstwo, problemy z imigrantami, terroryzm), nasilające się w ostatnim czasie, pokazują nam, że jednak na temat wielokulturowości wciąż powinniśmy rozmawiać. Odpowiedzią na tę potrzebę jest niniejsza monografia.

Wielokulturowość nie jest jednak tematem przewodnim dzieła tego tomu. Monografia skupia się na zjawisku międzykulturowości. Wielokulturowość jako współistnienie wielu kultur nie jest przecież jednoznaczna z ładem społecznym panującym w danych społecznościach. Aby wielokulturowość była zjawiskiem przynoszącym korzyści społeczne, konieczna jest międzykulturowość rozumiana jako przenikanie się i wymiana wartości różnych kultur, która spowoduje, że zaistnieje zgodna koegzystencja, jak również członkowie społeczeństwa nabędą kompetencje kulturowe.

Tytuł książki to *Relacje międzykulturowe*, ponieważ to właśnie poprawne relacje międzykulturowe są podstawą zgodnego funkcjonowania społeczeństw wielokulturowych. W książce poruszono temat

związków międzykulturowych, społeczeństw wielokulturowych, komunikacji międzykulturowej oraz problemów współczesnego świata.

Pierwszy rozdział książki został poświęcony związkom międzykulturowym, rozumianym jako związki partnerskie bądź związki małżeńskie pomiędzy osobami odmiennymi kulturowo. W pierwszym artykule Liliana Kozioł przedstawia *Szanse oraz zagrożenia partnerskich i małżeńskich związków międzykulturowych*. Artykuł został poświęcony globalizacji i jej czynnikom, określa związek między globalizacją a powstawaniem związków międzykulturowych, ukazuje kwestie doboru partnerskiego w związkach binacjonalnych i na koniec opisuje trudności oraz bariery, które mogą wystąpić w związkach międzykulturowych. W drugim artykule *Kultura i miłość: Afektonimy używane w polsko-tureckich związkach partnerskich* Patrycja Olędzka przedstawia wpływ kultury tureckiej i polskiej na czułe słówka używane przez polsko-tureckie związki partnerskie. Trzeci artykuł pt. *Obraz ciała, subiektywnie postrzegane podobieństwo oraz doświadczenia z dzieciństwa osób będących w związkach dwukulturowych* autorstwa Joanny Boruszak-Kiziukiewicz jest analizą funkcjonowania psychicznego osób w związkach dwukulturowych.

Drugi rozdział książki analizuje społeczeństwa wielokulturowe. Autorka pierwszego artykułu – Rubina Khachatryan – opisuje *Prawa człowieka w odniesieniu do zjawiska wielokulturowości*. W artykule znajdujemy rozważania na temat podstawowych pojęć związanych z problematyką praw człowieka oraz multikulturowości, a także odniesienie tych praw do poszczególnych kultur prawnych. Artykuł naświetla również aspekty interferencji kultur prawnych wśród różnorodnych kulturowo społeczności. W drugim artykule pt. *Radykalizm islamski a społeczeństwo wielokulturowe na przykładzie Wielkiej Brytanii* Marta El Marakchi opisuje problemy asymilacyjne oraz politykę migracyjną Wielkiej Brytanii, jak również reakcje społeczne wobec brytyjskich muzułmanów. Autorka trzeciego artykułu – Ewa Sowa-Behtane – dokonuje analizy współczesnych społeczeństw wielokulturowych w aspekcie wartości kulturowych, które w tych społeczeństwach są reprezentowane. Autorka próbuje ustalić, w jaki sposób wielość wartości kulturowych może funkcjonować w jednym społeczeństwie, wyróżniając trzy wiodące typy współistnienia wartości kulturowych. Artykuł nosi tytuł *Wartości kulturowe a społeczeństwa wielokulturowe*. Ostatni artykuł w tym rozdziale przedstawia strategię tożsamościowe przyjmowane przez osoby, które pochodzą

z binacjonalnych rodzin, czyli to, w jaki sposób konstruują one obrazy samych siebie i postrzegają własne przynależności narodowe w obliczu swojej transkulturowej, pogranicznej sytuacji. Autorką artykułu jest Paulina Banasik, a tytuł artykułu to: *Tożsamość kulturowa i jej orientacja w przypadku osób pochodzących z dwukulturowych rodzin*.

Komunikacja międzykulturowa jest tematem trzeciego rozdziału. Autorka pierwszego artykułu – Kamila Pająkowska – przedstawia analizę zjawiska etnocentryzmu i konfliktu etnicznego, problem uprzedzeń i dyskryminacji, a także stereotypów oraz etapów ich powstawania i rozwoju. Tytuł jej artykułu brzmi: *Kultura jako źródło barier w komunikacji międzykulturowej*. Kolejna autorka – Alicja Gorycka – w artykule pt. *Dylematy europejskiego dialogu międzykulturowego wobec napływu imigrantów w drugiej dekadzie XXI wieku* wskazuje na problem dialogu międzykulturowego z perspektywy cywilizacji europejskiej. Poprzez zdefiniowanie pojęcia kultury wyróżnia wartości jako najważniejsze determinanty tego dialogu. Autorem ostatniego w tym rozdziale artykułu pt. *Zarządzanie wielokulturowością. Różnice kulturowe determinantem rozwoju współczesnego biznesu* jest Łukasz Burkiewicz. Opisuje on sytuację, w której ludzie z różnych stron świata, o różnej kulturze i języku pracują razem i komunikują się. Zarządzanie wielokulturowością jest jedną ze współczesnych dróg do osiągnięcia sukcesu w biznesie.

Problemy współczesnego świata są tematem czwartego, a zarazem ostatniego rozdziału niniejszej monografii. W pierwszym artykule Ewa Jakubiak-Zapalska opisuje pozycję kobiet muzułmańskich, która budzi w świecie wiele kontrowersji, często opartych na kulturowych uprzedzeniach, niekiedy wynikających z braku wiedzy. Artykuł nosi tytuł: *Kobieta i małżeństwo w krajach należących do Ligi Państw Arabskich*. Autorką drugiego artykułu jest Katarzyna Daraż-Duda. W tekście zatytułowanym „*Nie islamskiemu zagrożeniu*”, czyli *obywatelska inicjatywa antyislamska na Facebooku* porusza ona problem inicjatywy obywatelskiej twórców stron na Facebooku będących sprzeciwem wobec polityki Unii Europejskiej w kwestii uchodźców, jak również veto wobec ingerencji obcych państw w politykę wewnętrzną Polski. Ostatni artykuł również odnosi się do tematyki uchodźców. Jego tytuł to *Wieloaspektowość pracy pedagogicznej z dziećmi uchodźcami w Polsce*. Autorka – Ewelina Zalewska – przedstawia w nim efekty psychologicznej sytuacji dzieci uchodźców, tj. szok kulturowy, syndrom stresu

pourazowego, „kompleks ocalonych”, zjawisko żałoby kulturowej oraz efekty edukacyjnej sytuacji dzieci uchodźców.

Relacje międzykulturowe, które są dziś nieodłącznym elementem funkcjonowania we współczesnym świecie, interesują wszystkich autorów, stanowią też ich autentyczną pasję naukową. Swoje badania nad relacjami międzykulturowymi Autorzy prezentowali na podstawie własnych badań, jak również doświadczeń naukowych, zawodowych czy osobistych. Autorzy ukazując różne oblicza relacji międzykulturowych, z jednej strony charakteryzowali je jako proces współpracy i wymiany, z drugiej zaś – jako źródło sporów i konfliktów o złożonym charakterze.

Oddana do rąk czytelników monografia naukowa stanowi próbę pokazania złożonych procesów występujących w dzisiejszym świecie, ukazując tym samym relacje pomiędzy ludźmi reprezentującymi odmienne kultury.

Redaktorka serdecznie dziękuje wszystkim Autorom, Szanownym Paniom Recenzentkom: dr hab. Małgorzacie Pamule-Behrens, prof. UP, oraz dr hab. Barbarze Grabowskiej, Władzom Akademii Ignatianum oraz Dyrekcji Wydawnictwa Akademii Ignatianum i Wydawnictwa WAM za przyczynienie się do powstania niniejszej książki.

Ewa Sowa-Behtane